

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

תרומות · פרק עשירי

רצ · משנת רפאל

ר' עובדיה מברטנורא
דהשתא הפת קולטת ושואבת
מריח היין: ר"מ אוסר. דסבר
ריחא מילתא היא: ורבי יהודה
מתיר. דסבר ריחא לאו מילתא
היא: מפני שהשעורים
שואבות. מושכות מלחלוחית
יין של תרומה. והלכה כרבי
יוסי: ד אלא ריח כמון. דדוקא
ריח של (פטום) [כמון] נכנס
לתוך הפת, וריחא לאו מלתא
היא בין בתרומה בין בכל
איסורין שבתורה. ואי משום
דהוסק התנור בתרומה, אין
איסורה אסור הנאה: ה תלתן.
בערבי חולב"א, ובלע"ז
פינגריג"ו: אבל לא בעץ. אע"פ
שטעם עצו ופריו שוה אין העץ
מצטרף עם הפרי לאסור יין של
חולין, לפי שאין העץ קדוש
בתרומה. אבל שביעית וכלאים
והקדש אף העץ אסור. והעץ
של תלתן בין נותן טעם לשבח
הוא: ו ידלקון. שאף העץ
נאסר, וכלאי הכרם טעונים
שרפה דכתיב (דברים כב) פן
תקדש המלאה, פן תוקד אש:
ומחשב כמה זרע יש בהן.
ותרומה נטלת במחשבה

שֶׁל תְּרוּמָה וּנְמָצָא שֶׁהִפֵּת קוֹלֶטֶת אֶת רִיחַ הַיַּיִן,
רַבִּי מְאִיר אוֹסֵר אֶת הַפֶּת בְּאֲכִילָה לְזָרִים, וְרַבִּי
יְהוּדָה מְתִיר מִפְּנֵי שֶׁסוּבֵר שֶׁהִרִיחַ אֵינּוּ אוֹסֵר, "רִיחָא
לֹא מִלְתָּא הִיא". רַבִּי יוֹסֵי מְתִיר אִם הַפֶּת בְּשֶׁל
חֲטָיִם, וְאוֹסֵר בְּשֶׁל שְׁעוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעוּרִים
שׁוֹאֲבוֹת מִלְחֻלּוּחֵי יַיִן הַתְּרוּמָה:

משנה ד

תְּנוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּכַמּוֹן - מִיִּן צִמַּח תַּבְּלִין שֶׁל
תְּרוּמָה וְאִפְּהָ בּו פֶּת שֶׁל חוֹלִין, הִפֵּת מִתַּרְתָּה
בְּאֲכִילָה לְזָרִים, שְׂאִיִן טַעַם כַּמּוֹן בִּפְתֵי אֱלֹא רִיחַ
כַּמּוֹן וְרִיחַ אֵינּוּ אוֹסֵר, וּמָה שֶׁהוֹסֵק הַתְּנוּר בְּתְרוּמָה
אֵינּוּ אִסוּר, שֶׁהַתְּרוּמָה אֵינָה נֹאסֶרֶת לְזָרִים אֲלָא רַק
בְּאֲכִילָה, וְלֹא בִּהְנָאָה:

משנה ה

תְּלַתָּן - מִיִּן צִמַּח שְׁטַעַם עֲצוֹ וּפְרִיֹו שׁוּוֹה שֶׁנִּפְלְגָה
לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן חוֹלִין, אִם הַתְּלַתָּן הִיא
בְּתְרוּמָה - שֶׁל תְּרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנִי - אוֹ שֶׁל
מַעֲשֵׂר שְׁנִי, אִם יֵשׁ בְּזֶרַע שֶׁל הַתְּלַתָּן כְּדֵי לְתַנּוּ
טַעַם בֵּינָן, הֵיִיִן אִסוּר לְזָרִים, אֲבָל לֹא בְּעֵץ - הַעֲנַף
שֶׁל הַתְּלַתָּן, שֶׁאֵינּוּ מִצְטָרֵף לְזֶרַע לְאִסוּר אֶת הַיַּיִן
בְּנוֹתָן טַעַם, לְפִי שֶׁהֵעֵץ אֵינּוּ קָדוֹשׁ בְּקֹדֶשֶׁת תְּרוּמָה
אוּ בְּקֹדֶשֶׁת מַעֲשֵׂר שְׁנִי.

אִם הַתְּלַתָּן הוּא בְּשִׁבְעִית - שֶׁל שְׁבִיעִית אוֹ שֶׁל
וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁל וְהַקְּדָשׁ - אִם יֵשׁ בְּזֶרַע הַתְּלַתָּן וּבְעֵץ יָחַד כְּדֵי לְתַנּוּ
טַעַם הֵרִי זֶה אוֹסֵר אֶת הַיַּיִן, שֶׁלְעַנְיִין שְׁבִיעִית, כְּלֵאִים וְהַקְּדָשׁ הֵעֵץ מִצְטָרֵף לְאִסוּר,
הוֹאִיל וְטַעַם הֵעֵץ כְּטַעַם הַפְּרִי:

משנה ו

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תְּלַתָּן שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם - גִּידַל זֶרַע תְּלַתָּן בְּכַרְמוֹ וְנֹאסֵר
מִשׁוּם כְּלֵאֵי הַכֶּרֶם - יְדַלְקוּן הַחֲבִילוֹת, שֶׁאֵף הֵעֵץ נֹאסֵר, וְכֵלְאֵי הַכֶּרֶם טַעוּנִים שְׂרִיפָה.
הָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תְּלַתָּן שֶׁל טָבַל יֵשׁ עֲלָיו לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִן הַזֹּרְעִים וְלֹא מִן הָעֵץ,
כִּיצַד? פּוֹתֵשׁ אֶת חֲבִילֵי הַתְּלַתָּן כְּדֵי לְהַפְרִיד אֶת הַזֶּרַע, בְּטָרִם יִתֵּן מֵהֶם לְכַהֵן,
וּמַחֲשֵׁב בְּאוֹמֵד הַדַּעַת (לְעִיל א, ז) כַּמָּה זֶרַע יֵשׁ בָּהֶם, וּמַפְרִישׁ אֶת הַזֶּרַע -

מן הזרע בלבד, וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ -
 על העץ של התלתן, אף על פי שטעם עצו ופריו
 שווה. אִם הַפְרִישׁ אף מן העץ לפני הכתישה, לֹא
 יֵאמָר: אֶכְתוּשׁ - אחבוט את הזרע מהשרביטים,
 וְאֵטוּל אֶת הָעֵץ לַעֲצָמִי וְאֶתֵּן אֶת הַזֶּרַע בְּלֶבֶד
 לכהן, אֲלֵא נֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע שהואיל וקרא
 שם תרומה על העץ - יתגנו לכהן:

משנה ז

זִיתֵי חֲלִין שֶׁכָּבְשָׁן בְּמֵי מֶלַח אוּ בְּחֹמוֹץ עִם זֵיתֵי
 תְּרוּמָה, בֵּין שֶׁכַּבֵּשׁ פְּצוּעֵי - זֵיתִים בְּקוּעִים אוּ
 מְרוֹסְקִים שֶׁל חֲלִין עִם פְּצוּעֵי תְּרוּמָה, פְּצוּעֵי
 חֲלִין עִם שְׁלֵמֵי - זֵיתִים שְׁלֵמִים שֶׁל תְּרוּמָה, אוּ
 בְּמֵי תְּרוּמָה - מֵיִם שֶׁכַּבְּשׁוּ בֵּהֶם זֵיתֵי תְּרוּמָה -
 אֲסוּר לָזֶר לֵאכּוֹל אֶת הַזֵּיתִים הַכְּבוּשִׁים, הוּאִיל וּסְפֹגוּ
 מִזֵּיתֵי אוּ מִמֵּי הַתְּרוּמָה. אֲבָל שְׁלֵמֵי חֲלִין עִם
 פְּצוּעֵי תְּרוּמָה - מִתָּר בְּאֵכִילָה לְזֵרִים, שֶׁאִין
 הַזֵּיתִים הַשְּׁלֵמִים בּוֹלְעִים טַעַם הַתְּרוּמָה:

משנה ח

דָּג טָמֵא שֶׁכָּבְשׁוּ בְּמֶלַח עִם דָּג טָהוֹר, כִּךְ דִּינוֹ
 שֶׁל הַצִּיר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ: כָּל גֶּרֶב - מִיֵּן כְּלֵי חֶרֶס
 שְׁכּוּבִשִׁים בּוֹ דָּגִים, אִם נִכְבַּשׁ דָּג טָמֵא עִם הַרְבֵּה דָּגִים
 טְהוּרִים בְּגֶרֶב שֶׁהוּא מְחֻזֵּק סָאתִים, אִם יֵשׁ בּוֹ
 - בְּגֶרֶב מְשֻׁקֵּל עֲשָׂרָה זָוֹ בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן חֲמִשׁ
 סָלְעִים בְּגָלִיל - שֶׁל דָּג טָמֵא וְכֹל הַשָּׂאֵר צִיר דָּג
 טְהוֹר, וְנִמְצָא צִיר שֶׁל דָּג טָמֵא 1/960 מֵהַצִּיר
 שֶׁבְּגֶרֶב³¹ - צִירוֹ - כֹּל הַצִּיר שֶׁבְּגֶרֶב אֲסוּר מִחֲמַת
 הַצִּיר שֶׁל הַדָּג הַטָּמֵא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם יֵשׁ
 בְּגֶרֶב שִׁיעוֹר שֶׁל רְבִיעִית הַלּוֹג צִיר דָּג טָמֵא
 בְּסָאתִים - בְּגֶרֶב הַמְחֻזֵּק סָאתִים, וְהוּא 1/192 - הַצִּיר אֲסוּר. וְרַבִּי יוֹסִי אָמַר:

ר' עובדיה מברטנורא
 ובאומד הדעת: ואינו צריך
 להפריש את העץ. ואע"פ
 שטעם עצו ופריו שוין: ואם
 הפריש. קודם כתישה, אינו
 יכול לכתוש ולהפריש מן הזרע
 וישאר העץ לעצמו, דכיון
 שקרא עליו שם תרומה צריך
 ליתנו לכהן: ז שכבשן עם זיתי
 תרומה. דרך זיתים לכבשן
 במים ובמלח, וכשזיתי חולין
 פצועין דהיינו כתושים או
 מרוסקים בולעים מזיתי תרומה
 אף אם זיתי תרומה הם
 שלימים. ואף אם כבשן במים
 שנכבשו בהן זיתי תרומה
 אסור: אבל שלימי חולין.
 כשזיתי חולין שלימין, אף אם
 כבשן עם זיתי [תרומה] פצועין
 אין בולעין מהן: ח גרב. חבית:
 כל גרב שהוא מחזיק סאתים.
 אם נכבש דג טמא עם הרבה
 דגים טהורים בתוך חבית
 והחבית מחזיק סאתים, ויש
 מציר דג טמא משקל עשרה
 זוזים של יהודה, שהם חמש
 סלעים של גליל, וכל השאר
 ציר דג טהור, שנמצא ציר של
 דג טמא אחד מתשע מאות
 וששים של דג טהור, אסור.
 ואם היה הציר של דג טמא
 פחות מכן, מותר: רבי יהודה
 אומר רביעית לסאתים.
 כשיהיה רביעית לוג של ציר
 טמא בתוך סאתים של טהור
 אסור הכל, פחות מכן מותר.

ביאורים והרחבות

31. שהרי הסאה ששה קבים, והקב ארבעה לוגים, והלוג שתי ליטרות, והליטרא מאה זוז (כ-440 גרם). ונמצא שבסאתיים יש 9,600 זוז. עשרה זוז של דג טמא בתוך סאתיים דג טהור הם 1/960.